

به نام خدا

طرح درس نظریه های خط مشی گذاری عمومی

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

عنوان درس: نظریه های خط مشی گذاری عمومی

تم کلاس: ظرفیت دولت و تحول دیجیتال

استاد درس: علی اصغر پور عزت pourezzat@ut.ac.ir

همکاران استاد: علیرضا اسدزاده و مصطفی محمودی

دوره ارائه درس: پائیز 1400، سه شنبه ها ساعت: 16:30 الی 18:30

مکان: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، سامانه مجازی (با توجه به بحران کرونا)

سطح: دکتری

استفاده از این طرح درس و الگوبرداری از آن، با هر هدفی برای خدمت به جامعه کاملاً آزاد و بلا مانع است. شیوه استناد به این طرح درس:

پور عزت، علی اصغر. پائیز 1400. «طرح درس نظریه های خط مشی گذاری عمومی». دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. سایت رسمی دانشکده.

یک مقدمه

دوره های علمی دانشگاهی، با هدف دانش افزایی و افزایش قدرت تحلیل و شناخت و مهارت کار بست نظریه ها در عمل تدوین می شوند؛ بنابراین هر دانشجو باید پس از ورود به یک دوره و گذراندن آن، تغییر کند. اگر دوره موثر باشد، این تغییر می تواند تحول آفرین و سرنوشت ساز باشد. ارائه یک درس خوب ممکن است زندگی دانشجویان را به دو دوره تقسیم کند: دوره پیش از گذراندن آن درس و دوره پس از گذراندن آن درس.

ویرایش سوم - پائیز 1400

هر دوره درسی دانشگاه را می‌توان به یک سفر علمی تشبیه کرد؛ سفری که به راهنمایی استاد، به منزله بلد راه و رهنما طی می‌شود و در جریان آن، رخدادهای گوناگون درک و ثبت می‌گردند و دنیاهاى متفاوت، همراه با آثار و منابع علمی گوناگون، تجربه می‌شوند و امکان سیر و سلوک در وادی‌های متفاوت دانش، فراهم می‌گردد.

با این رویکرد، هر درس و هر رخداد در زندگی، یک تجربه و یک دوره تحول است. برای مثال، در سال 1399 کل کشور و سیستم آموزش آن، با بحران بین‌المللی انتشار ویروس کرونا مواجه شد. این رخداد، در عین حال که پیامدهای وخیمی داشت، فرصتی ایجاد کرد تا جامعه ظرفیت خود را برای تغییر محک بزند و بر مراتب تاب آوری خود بیفزاید. از این رو به نظر می‌رسد که جهان پس از کرونا، جهانی مقاوم‌تر و تاب‌آورتر جلوه کند!

دو) اخلاق دانش پژوهی و آداب پژوهشگری

محیط دانشگاه نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی شخصیت و صفات اخلاقی بارز افراد دارد. استادان و دانشجویان و کارمندان، بخش مهمی از زندگی خود را در این محیط سپری می‌کنند و خودآگاه یا ناخودآگاه یکدیگر را قضاوت می‌کنند و بر رفتار یکدیگر تأثیر می‌گذارند.

دانشجو باید شان و منزلت خود را دریابد تا بتواند حضور موثرتری در کلاس و در پی آن، در جامعه داشته باشد. دانشجو باید انضباط را رعایت کرده و موارد زیر را مدنظر قرار دهد:

الف) **بایدها و بایسته‌ها** (آنچه دانشجو باید بدان مبادرت ورزد):

1) **درک مسئولیت و تعهد اجتماعی:** دانشجوی خردمند می‌داند که به جهات گوناگون (بهره‌مندی از سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی) مدیون جامعه خویش است و برای زندگی بهتر خود و دیگران باید تلاش کند تا جامعه بهتری بسازد. دانشجو باید بداند که در برابر جامعه مسئول است؛ زیرا جامعه، همواره بخش مهمی از هزینه تحصیل او را فراهم می‌سازد؛ به طوری که حتی دانشجویان دوره‌های آزاد که بخشی از هزینه تحصیل خود را می‌پردازند نیز تا حدی به بیت‌المال و منابع عمومی مدیونند. برای مثال، دانشجو می‌تواند محاسبه کند که در صورت تخصیص هزینه‌های تحصیل او به توزیع نان رایگان برای مستمندان، چند نفر انسان نیازمند، یک وعده درد گرسنگی نخواهند کشید! بنا بر این درک اینکه دانشجو چگونه باید این مهم را برای جامعه جبران نماید، بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا اگر امروز هزینه تحصیل یک دانشجوی دکتری و فرصت‌های از دست رفته ناشی از آن، به رفع گرسنگی اختصاص داده شود، می‌توان به‌جای هر دانشجوی دکتری، حدود چهارصد هزار قرص نان تهیه کرد. این نسبت را برای هر دانشجوی کارشناسی ارشد، حدود یک دوم و برای هر دانشجوی کارشناسی، حدود یک چهارم در نظر بگیرید و محاسبه کنید که هر قرص نان، چند نفر را در یک وعده سیر می‌کند و یا دست کم از گرسنگی دردناک رهایی می‌دهد!

2) **پردازش شخصیت متعادل، موحد و مقتدر از خویشتن:** دانشجوی خردمند باید در سیر رشد خود، شخصیتی متعادل و مقتدر را پردازش و تصویرپردازی نماید.

3) **خویشتن‌سازی:** دانشجوی خردمند توانایی‌ها و ناتوانی‌های خود را شناسایی می‌کند و با پرهیز از رفتارهای انفعالی یا سلطه‌جویی علیه دیگران یا بهانه‌جویی یا مقصرتراشی، با واقعیت‌های زندگی خود به صورت مدیرانه کنار می‌آید تا به بهترین سطوح بهره‌وری و مدیریت و توسعه ظرفیت خویشتن برسد.

4) **عدالت‌ورزی و انصاف:** انسان‌های عادل و منصف سریعتر به مسیر اصلاح خویش می‌رسند و در روند رشد و تکامل قرار می‌گیرند. سخن گفتن از عدالت ساده است؛ ولی عمل کردن به آن دشوار. عدالت‌ورزی به دور از رفتار کودک (شاد یا مخرب) و والد (ارشادی یا عیبجو) و در نگاه بزرگسال (بالغ) به خود و دیگری حاصل می‌گردد.

5) **مهارت‌ناتوانی‌ها:** دانشجوی خردمند به آینده امیدوار است و از تلاش برای بهبود شرایط خویش و دیگران باز نمی‌ایستد و تسلیم رویه‌های ترویج ناتوانی و بقا در انفعال نمی‌شود.

- 6) **پرسش‌گری:** او باید روحیه پرسش‌گری و پژوهش‌گری داشته باشد، در پی کشف و شناسایی پرسش‌های بیشتر بوده، بداند که هر پرسشی ممکن است در مسیر دانشجویی او یک سرمایه بی‌بدیل باشد.
- 7) **امانت‌داری:** او باید امانت‌دار باشد و بداند که رعایت حقوق مادی و معنوی دیگران، لازمه نیل به تشخص یک دانش‌پژوه موحد است. انسان موحد می‌داند که آنچه از حضرت حق دریافت می‌کند، کافیهست و او به رزق هیچ بنده و آفریده دیگری نیاز ندارد و می‌تواند با رعایت جوانب امانت‌داری و رعایت حقوق دیگران، رزق پژوهشی خود را فقط از درگاه حضرت حق طلب کند و از همگان بی‌نیاز باشد.
- 8) **مشارکت در کار گروهی:** همکاری پژوهشی با دیگران، جلوه‌ای از شکر نعمت حضور در جامعه و گروه‌های اجتماعی است. پژوهش جمعی در صورت وجود انسجام و رعایت اخلاق و برقراری مراد عدالانه با دیگران، بسیار ممدوح و ستوده است؛ زیرا هم‌افزایی حاصل از پژوهش جمعی، ممکن است شگفت‌انگیز باشد؛ از این رو تاکید می‌شود که در عصر آینده، دانش‌پژوهان موفق، تیم‌های موفق را شکل خواهند داد؛ تیم‌هایی که احتمالاً بتدریج در فضای مجازی شکل گرفته، نوع جدیدی از همکاری پژوهشی گروهی را تعریف می‌کنند و توسعه می‌دهند.
- 9) **رعایت اخلاق و ادب و نزاکت:** او باید همواره، الزامات ادب و نزاکت علمی را مدنظر قرار دهد و از مجادله با استاد و سایر دانشجویان پرهیزد و در مباحث گروهی، بدون کمترین سلطه‌جویی و فریب (manipulation) و با بیشترین تمایل به خویش‌سازي و خودشکوفایی (self-actualization)، مشارکت نماید تا مجموعه کلاس به حداکثر هم‌افزایی نائل گردد.
- 10) **نگرش عمیق به مشکلات و مسائل و پدیده‌ها:** دانشجوی خردمند سعی میکند پدیده‌های مورد مطالعه را با عمق کافی و تحلیل علت‌های اصلی تحلیل نماید.
- 11) **خلاقیت:** دانشجو باید از بت‌سازی و انگار‌هستایی و شرک در اندیشه مبرا بوده، بفهمد که هر انسان با هدف ویژه‌ای آفریده شده، از دیگران متمایز است و باید هویت ویژه خود را در هستی بشناسد و آن هویت را با توکل بر حضرت حق توسعه دهد. هر انسانی موظف است الگوی برتری را بر چهره خویش پردازش کرده و هویت ویژه خود را بسازد، بارور کند، شکوفا نماید و همواره و در همه مراحل پیش‌گفته، شاکر باشد.
- 12) **تفکر انتقادی همراه با حق‌باوری:** در امتداد پرهیز از مداحی و تمجیدهای سخیف از استاد و سایر دانشمندان، او باید بیاموزد که ضمن رعایت اخلاق و نزاکت، آنچه می‌شنود یا مطالعه می‌کند را در معرض نقد منصفانه قرار دهد. تفکر انتقادی، سرمایه ارزشمند هر دانشجو برای یادگیری و پیشرفت و توسعه دانش است. تفکر انتقادی لازمه تحقق هویت دانش‌پژوهی است. این نقد باید متوجه هر سیستم ناقصی باشد که دانشجو با آن سر و کار دارد و می‌تواند اصلاحش کند. دانشجوی خردمند اهل استدلال بوده، حق باور و حق ستاست.
- 13) **امیدواری و مسئولیت‌پذیری در برابر اقدامات خویش و درک پیامدهای تسلسلی:** دانشجو باید مسئولیت‌پذیر باشد و به ویژه پیامدهای تسلسلی گفته‌ها و دیدگاه‌ها و ملاحظات خود را درک کرده، از اشتباهات خود پوزش خواسته، درصد جبران آثار اشتباهات خود برآید. یک نظریه‌ناروا ممکن است جامعه را به سرایشی نابودی سوق دهد؛ به قول مولوی «عالمی را یک سخن ویران کند، روبه‌ان مرده را شیران کند»! بنابراین، دانشجو باید با احساس مسئولیت‌پذیری بالا، پیامدهای طرح‌ها، اندیشه‌ها، نوشته‌ها و گفته‌های خود را در نظر آورد و نسبت به اصلاح آنها، کوشا باشد.
- 14) **توسعه فردی و درک ارزش زمان:** دانشجو در برابر رشد و پیشرفت فردی خود مسئول است. او باید خود و وجود خود را امانتی از حضرت حق دانسته، متوجه باشد که موظف است تا بیشترین حد پیشرفت را دریافته، خود را به عالی‌ترین مراتب کمال و رشد برساند. بنابراین، در مواردی که کلاس را برای خود مناسب نمی‌بیند، باید سطحی بالاتر از تحصیل و یادگیری را در نظر آورد و برای توسعه توانمندی‌های خود، در خارج از برنامه کلاسی، کوشا باشد و کلاس و استاد را در جریان قرار دهد تا سیر رشد و توسعه جمعی، تقویت گردد.
- 15) **تسهیل مسیر رشد خود و دیگری:** دانشجوی خردمند به رشد مستمر می‌اندیشد و از درجا زدن خویش می‌پرهیزد و دیگران را به سوی رشد تشویق می‌کند و مسیر رشد خود و دیگران را تسهیل می‌کند.
- 16) **رعایت اخلاق حرفه‌ای (اخلاق آکادمیک):** او باید صریح‌اللهجه و منطقی باشد. از بحث بیهوده پرهیزد و در برابر پاسخ‌های منطقی تسلیم شود و تلاش کند تا یاد بگیرد. در عین حال، نباید ریاکارانه در برابر استاد زبان به مداحی بگشاید یا تسلیم رویه‌های ناشایست مورد تاکید استاد شود. اصرار بر رویه‌های غلط، خودنمایی، خودشیفتگی، خودمرجعی و خودستایی، در محیط‌های علمی و دانشگاهی پذیرفتنی نیست.

ب) نبایدها و ناپایسته‌ها (آنچه دانشجو باید از آنها پرهیزد):

- 1) **خودخواهی و بی توجهی به مسئولیت های اجتماعی:** همه ما در برابر نسل های گذشته، حال و آینده، به مراتب گوناگون و از جهات متفاوت مسئولیم و باید پاسخگو باشیم.
- 2) **بت سازی از خویش و دیگران:** بت سازی از خویش یا دیگری، از ردایل اخلاقی متداول و شایعی است که انسانهای زیادی را در عصرهای متوالی، از مسیر کشف حقیقت گمراه ساخته است. انسان سالم نه تحقیر را می پذیرد و نه دیگران را تحقیر میکند. نه شیفته خویش می شود و نه شیفتگی دیگران او را مدهوش می سازد.
- 3) **سلطه جویی:** دانشجو باید از رفتارهای سلطه جویانه برای تحمیل عقاید یا خواسته های خود به دیگران پرهیز نماید. اهداف سازوکارها و رفتارهای سلطه جویانه معمولاً ماهیتی مادی دارند و افراد از این سازوکارها برای تحمیل اراده و نیل به منافع به کار می روند.
- 4) **ظلم و ستمگری:** ستم درجات و حالات گوناگون دارد. هر آنکه می خواهد در مسیر رشد مستمر قرار گیرد باید حتی المقدور از ستمگری و کمک به ستمگران پرهیز نماید و حتی درجات بسیار خفیف ستم در کردار و گفتار و پندار را بشناسد و از آن پرهیز نماید.
- 5) **پرهیز از ناتوانی آموخته شده:** دانشجوی خردمند، خویش را از بندها و انگاره های ذهنی ناشی از سیطره "ناتوانی آموخته شده" رها می کند و تسلیم شرایط موجود نمی شود.
- 6) **بحث و جدل بی فایده:** تجربه نشان داده است که بحث و جدل در بسیاری از موارد، منتج به نتیجه نبوده، وقت طرفین بحث و جدل را به فنا می برد! دانش پژوه هوشمند، از هر مباحثه، نتیجه ای برای افزایش دانش خود طلب می کند و از جدل بیهوده می پرهیزد.
- 7) **سرقیت علمی:** دانشجوی خوب امانت دار و شریف است و هرگز آثار علمی دیگران را به نام خود منتشر نمی سازد و ترجمه آثار دیگران را تصنیف یا نگارش خود، جلوه نمی دهد. او می داند که هر اثر علمی با هویت صاحب اثر خود، گره خورده است و می داند که هر ایده و نگاه و رویکرد علمی، یک رزق است؛ رزقی که حضرت حق به هر که شایسته باشد، می دهد. او به جای سرقیت علمی، از محضر اعطاکننده فضل و رزق، افزونی سهم خویش را طلب می کند. او می داند که اگر خالق بی مثال بخواهد، او به بهترین مراتب علمی دست می یابد و در این راه به سلطه پذیری از هیچ مخلوقی نیاز نخواهد داشت.
- 8) **خودنمایی و تکبر:** عرصه دانش اندوزی، افراد را متواضع ساخته، از تکبر، خودپسندی و خودنمایی دور می سازد. بنا بر این، دانشجوی خردمند هرگز متکبر نمی شود، هرگز خودنمایی نمی کند و هرگز دیگران را حتی در ساحت ذهن و تفکر خویش، تحقیر نمی نماید.
- 9) **مداحی و چاپلوسی:** مرام دانش پژوهان حق گرا، میرا از چاپلوسی و مداحی است. دانشجوی خوب، حقیقت را می ستاید و از باطل روی می گرداند؛ ولی هرگز زبان خویش را به مداحی و چاپلوسی حتی بهترین انسانها، آلوده نمی سازد. او متواضع است، ولی تحقیر نمی پذیرد؛ او نیکوسخن است، ولی مداحی قدرتمندان را نمی کند؛ او شکرگذار وجود استادان و همکلاسی های خویش است، ولی آنان را چاپلوسانه نمی ستاید؛ او همواره سخن به حق و عدل و توازن می گوید.
- 10) **سطحی نگری:** دانشجوی خوب هرگز به تحلیل های سطحی، بسنده نمی کند و تلاش می کند با تحلیل های ژرف و غنی، مراتب دانش خود را درباره پدیده ها عمق بخشد. او ضمن پذیرش آرا و اندیشه های گوناگون، به نوعی ثبات رای درباره سرشت پدیده ها دست می یابد که وی را از دیگران متمایز می سازد و شخصیت علمی او را معرفی می کند.
- 11) **تقلید و تعمیم کلیشه ای:** دانشجوی خوب، مقلد نیست و از تعمیم های کلیشه ای و ساده اندیشانه می پرهیزد و سعی می کند به جای مقلد بودن، محقق و پژوهشگر باشد و به جای تحلیل کلیشه ای، به شناخت دقیق اقتضائی در هر وضعیت مقتضی، اینجا و اکنون، دست یابد.
- 12) **حق ناپاوری و انتقاد بی پایه:** دانشجوی خردمند لجاج نیست، تعصب ندارد، منتقد بی پایه نیست و تسلیم حرف حق می شود.

13) **بی‌انگیزگی و ناامیدی:** دانشجوی خوب، سعی می‌کند شاداب، با نشاط و بانگیزه باشد. او از خمودگی و افسردگی و تن‌آسایی می‌پرهیزد و سعی می‌کند که هدفمند مطالعه کند و می‌داند که مطالعه هدفمند، به مراتب شوق و انگیزه اش می‌افزاید. دانشجوی خوب ناامید نمی‌شود و برای نیل به موفقیت، تلاش می‌کند. او از اثر یا سندروم گلام (Glum) یا شخصیت منفی‌باف در داستان کودک‌نگاشت و کودک‌پسند گالیور (تکرار این جمله که من می‌دانم که ما موفق نمی‌شویم) پرهیز کرده و تسلیم مشکلات و ناملازمات نمی‌شود و خودش همواره به پیروزی و موفقیت، امیدوار می‌سازد.

14) **بی‌توجهی به ارزش زمان و حضور بیش از حد در شبکه‌های اجتماعی:** شبکه‌های اجتماعی، به ویژه آنگاه که اعضای زیادی دارند، به "معرکه‌های هزار تفسیر" و "ورطه‌های هزار توجیه" تبدیل می‌شوند. حضور بیش از حد در این شبکه‌ها به هر نیت که باشد، بخشی از عمر آدمی را تباه می‌کند و گاهی، پایدارترین و پرکارترین اعضای این گونه شبکه‌ها، از مجموعه بیکارترین و بی‌هدف‌ترین افراد جامعه اند که از این گونه گروه‌ها، هویت می‌گیرند! نکته این است که حتی حضور در بهترین گروه‌ها که تحت نظر خردمندترین ادمین‌ها اداره می‌شوند نیز به هر بهانه که باشد، ضایع‌کننده وقت است و عمر آدمی را نابود می‌کند.

داستانی را در کودکی خوانده بودم که نکته‌ای بسیار تامل‌برانگیز داشت! حکایت چنین بود که جهان‌دیده‌ای خردمند به قهرمان داستان می‌گفت که در سیر حرکت خود به سوی هدف، صداهای نقد و تحذیر و تعریف و تحسین بسیار می‌شنوی. هشدار که اگر برگردی و به صاحب صدا بنگری، سنگ خواهی شد!

پند فرا زمانی حاصل از آن حکایت کودک‌نگاشت این بود که هر انسان هدفمندی، در زندگی خود با صداها و نغمه‌های صدق و تایید و کذب و تحذیرزیادی مواجه می‌شود. هرگاه مسیر حرکت خود را رها کند و ناهوشمندانه مشغول این صداها شود، دست کم بخشی از عمر خویش را تباه کرده، به سنگ تبدیل می‌کند.

حضور در شبکه‌ها و ورود به بحث‌های بی‌سر و ته آنها، ممکن است گاهی شهرت افزا و در موارد بسیار نادر، اندکی دانش افزا باشد، ولی هرگز ارزش آن با "ساعتی مطالعه هدفمند"، "زمانی برای تحلیل یک فیلم ارزشمند"، "دقایقی مشاوره با یک پیرخردمند" یا "لحظاتی تفکر عمیق در باب خلقت"، قابل مقایسه نیست.

15) **موانع تراشی در مسیر رشد دیگران:** دانشجوی خردمند، هرگز مسیر رشد دوستان یا حتی مخالفان خود را مسدود نمی‌سازد.

16) **بی‌توجهی به اخلاق حرفه‌ای (اخلاق آکادمیک):** دانشجوی خردمند ارزش اخلاق حرفه‌ای و آکادمیک را درک می‌کند و آن را در محیط دانشگاه رایج می‌سازد و به نمایش می‌گذارد و از تظاهر به هنجارستیزی پرهیز می‌کند. او هرگز به اخلاق حرفه‌ای بی‌توجه نیست.

سه) هدف درس و مهارت‌های مورد انتظار از دانشجویان پس از گذراندن آن

این درس با هدف آموزش نظریه‌های خط‌مشی‌گذاری عمومی و چالش‌های حکمرانی و آشنایی با انواع بیماری‌های رفتاری و ساختاری در حکومت‌های عصر حاضر، ارائه می‌گردد. بنابراین انتظار داریم که هر دانشجو، پس از گذراندن این درس، به مهارت‌های زیر دست یابد:

1. شناسایی انواع نظریه‌ها و مدل‌های خط‌مشی‌گذاری عمومی و شیوه‌های شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات و مسائل عمومی، تدوین دستور کار، طراحی خط‌مشی، تصویب خط‌مشی، اجرای خط‌مشی، ارزشیابی خط‌مشی و درس‌آموزی از آن و خاتمه بخشی به خط‌مشی، بر اساس شاخص‌ها و معیارهای معتبر در قوای سه‌گانه و شوراهای سطوح عالی اداری و حکمرانی در کشور؛
2. مطالعه تطبیقی انواع سیستم‌های اداری متولی خط‌مشی‌گذاری و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی در کشورها و فرهنگ‌های متفاوت؛
3. مطالعه تطبیقی نحوه تحلیل مسائل و مشکلات خط‌مشی‌گذاری و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی‌های عمومی؛
4. جستجو و پژوهش برای شناسایی راحل‌ها و شیوه‌های مواجهه با چالش‌ها و مشکلات خط‌مشی‌گذاری، اجرا و ارزشیابی خط‌مشی‌های عمومی؛

5. ارائه راهکارهای خلاق برای حل مسائل عمومی و رصد آسیب‌شناسانه‌ی راه‌حل‌های پیشنهادی خود، از طراحی تا اجرا و ارزشیابی خط‌مشی؛
6. انتخاب بهترین راه‌حل‌ها و بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی برای کاربست راه‌حل‌های برگزیده برای بهبود خط‌مشی‌گذاری، اجرا و ارزشیابی خط‌مشی‌های عمومی، در قالب ملاحظات و دستورالعمل‌های اجرایی؛
7. رصد آینده‌نگرانه پیامدهای حل مشکلات عمومی و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی، در مقایسه با پیامدهای بی‌توجهی به آن‌ها؛
8. شناسایی ریشه‌های بروز مشکلات و مسائل عمومی و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی‌های عمومی؛
9. بهبود مهارت به‌گزینی، از طریق مطالعه آثار مکتوب، روش‌های اجرایی، سبک‌های عملی و مهارت‌های متعدد متخصصان در کشورهای گوناگون؛
10. بهره‌گیری از فنون خلاق و نوآورانه در حل مشکلات و مسائل عمومی و تلاش خودباورانه برای طراحی و معرفی فنون و راه‌حل‌های جدید اجرا و ارزشیابی خط‌مشی؛
11. بهبود توانایی برنامه‌ریزی برای کاربست راه‌حل‌های جدید در مواجهه با مشکلات عمومی و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی؛
12. بهبود توانایی طراحی سامانه رصد و رهگیری برای نظارت بر عملکرد فراگردهای خط‌مشی‌گذاری و اجرا و ارزشیابی خط‌مشی در حکومت و سازمان‌های دولتی؛
13. بهبود توانایی ارزشیابی خروجی‌ها، پیامدها، پیامدهای تسلسلی و دستاوردهای نهایی کاربست و اجرای هر برنامه اصلاح حکومت و سازمان‌های دولتی؛
14. ایجاد توانایی تدریس محتوای این درس، در دوره‌های کاربردی؛
15. ایجاد توانایی به چالش کشیدن نظریه‌های علمی در ارتباط با موضوع درس؛
16. ایجاد توانایی نقد شیوه‌های تدریس استاد در این درس؛
17. ایجاد توانایی به چالش کشیدن شیوه‌های عملی قابل ارائه در این درس.

چهار) روش تدریس

در این درس، می‌توان از روش‌های چندگانه مطالعه کتاب، مقاله خوانی، سخنرانی استاد، پژوهش عملی دانشجویان، سخنرانی دانشجویان، ارائه گزارش، اجرای آنی، حل معما، برگزاری میزگرد، برگزاری کارگاه عملی و حتی‌المقدور بازدید از صحنه‌های تحلیل، رصد فعالیت اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها، آموزش فنون و مهارت‌ها، آشنایی با ابزارهای تحلیل بودجه و طراحی خط‌مشی و الگوهای اداره و نظایر آن استفاده کرد.

1. **مطالعه کتاب:** در این روش، متن کتاب‌های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
2. **مقاله خوانی:** در این روش، مقاله‌های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
3. **سخنرانی استاد:** در این روش، استاد مطالب مهم مورد نظر خود را در قالب‌های کلامی و به صورت سخنرانی سامان‌مند یا گاهی پراکنده، برای دانش‌افزایی یا ایجاد حساسیت یا افزایش خلاقیت، در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی، ارائه می‌نماید؛
4. **پژوهش علمی دانشجویان:** دانشجویان با انتخاب یک "عنوان پژوهش" درباره یک "موضوع علمی"، پژوهشی را به صورت فردی یا گروهی انجام داده، نتیجه آن را در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی ارائه می‌نمایند؛
5. **سخنرانی دانشجویان:** دانشجویان نتایج کارهای علمی خود را به صورت سامان‌مند، به صورت فردی یا گروهی ارائه می‌نمایند و از طریق سخنرانی، در معرض نقد هم‌تایان و استادان خود قرار می‌دهند؛

6. **گزارش‌نویسی:** دانشجویان نتیجه پژوهش‌های خود را در قالب گزارش درسی، مدون می‌نمایند. آنها می‌توانند این گزارش‌ها را مقدمه‌ای برای یادگیری نحوه تدوین و انتشار آثار علمی در آینده تلقی کنند و به نام خودشان منتشر سازند؛
7. **اجرای آئی 1:** "اجرای آئی" بر گونه ای روش تدریس از طریق اجرای یک صحنه قضاوت یا به تصویر کشیدن یک وضعیت تصمیم‌گیری، از طریق درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث دلالت دارد. این روش به دلیل درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث، در صورت اجرای صحیح و دقیق، اثر بسیار ماندگاری بر ذهن دانشجویان دارد.
8. حل معما: حل معما از روش‌های بسیار موثر برای درگیر ساختن ذهن دانشجو در حل مشکلات و تقویت قدرت تفکر خلاق و متمرکز شدن بر حل مسائل و مشکلات است.
9. **برگزاری میزگرد:** طرح برخی مسائل بین استادان و پژوهشگران گوناگون و استفاده از تضارب آراء و دیدگاه‌های آنها، آثار و نتایج بسیار مطلوبی بر پرورش قدرت تحلیل و مباحثه و مهار سفسطه در بحث دارد.
10. **برگزاری کارگاه علمی:** کارگاه‌های علمی، ظرفیت بسیار مناسبی را برای یادگیری و انتقال تجربه و دانش ضمنی فراهم نموده، تصمیم‌گیرندگان و طراحان سازمان را با مشکلات واقعی در عرصه عمل آشنا می‌سازند و امکان تمرین، طراحی و ارائه راه حل را فراهم می‌آورند؛ یادگیری از طریق کارگاه‌های آموزشی، معمولاً عمیق و ماندگار است.
11. **بازدید از صحنه‌های تحلیل متخصصان و رصد فعالیت‌های اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها:** اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها، ظرفیت بسیار مطلوبی برای شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات، طراحی مساله‌ها و تلاش برای حل آنها، فراهم می‌سازند؛ به طوری‌که رصد فعالیت آنها از جذابیت ویژه‌ای برای آموزش نظریه سازمان و تحلیل مشکلات و مسائل مدیریت سازمان‌ها، برخوردار است؛
12. **آموزش فنون و مهارت‌ها و ابزارها:** در این رویکرد، می‌توان با معرفی مدل‌ها، ابزارها و نرم‌افزارها، به دانشجویان کمک کرد تا از امکانات علمی موجود و فنون آزموده شده برای تحلیل مشکلات و مسائل سازمانی، بهره‌گیرند؛
13. **شبیه‌سازی اتاق‌های فکر طراحی سازمان:** شرکت در اتاق‌های فکر طراحی سازمان، با کارکردهایی چون تحلیل مشکل، تعریف مساله، نوآوری، مطالعه تطبیقی، مطالعه مشکلات سازمان‌ها، برنامه‌ریزی اجرا و ارزشیابی عملکرد سازمان در وضعیت‌های شبیه‌سازی شده، به متخصصان کمک می‌کند؛ با توجه به محدودیت‌های موجود در دانشگاه‌ها، از حیث احتمال عدم دسترسی به اتاق‌های فکر، می‌توان از شبیه‌سازی آنها برای ایجاد شبه‌تجربه‌های مفید در تحلیل مسائل و مشکلات سازمان‌ها، استفاده کرد.
14. **تدریس در سامانه یادگیری الکترونیکی ویژه دانشگاه:** سامانه یادگیری الکترونیکی دانشگاه تهران، ظرفیت نسبتاً مناسبی برای تدریس در دوره‌های بحرانی و ضرورت استفاده از برنامه‌های تدریس از راه دور دارد.
15. **تدریس در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی:** با توجه به محدودیت‌های ناشی از افزایش فاصله‌های مکانی، به ویژه در دوره‌های بحران، می‌توان از شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی استفاده کرد. با توجه به توسعه روزافزون امکان مرادده و گفتگو در فضای مجازی، استفاده از این ظرفیت بسیار مطلوب است.
16. **نقد فیلم یا سایر مصنوعات علمی، هنری و خبری در رسانه‌ها:** نقد فیلم‌ها یا مصنوعات منتخب هنری یا خبری، در ارتباط با موضوع تدریس تجارب مفید و نسبتاً ماندگاری برای دانشجویان ایجاد می‌کند.
17. **تحلیل سخنان یا کلیپ‌های منتخب:** تحلیل سخنان مدیران و طراحان سازمان و متخصصان تحلیل سیستم در حوزه‌های گوناگون می‌تواند بسیار سودمند باشد.
18. **مطالعه تطبیقی:** در این روش دانشجو تلاش می‌کند تا با طراحی مدلی اولیه با همکاری یا هماهنگی استاد، به پژوهش مقایسه‌ای درباره یک موضوع یا شیوه یا فراگرد یا نحوه طراحی سیستم، در سازمان‌ها یا کشورهای گوناگون بپردازد. مطالعه تطبیقی را می‌توان هم یک روش پژوهشی تلقی نمود و هم می‌توان از آن برای آموزش شیوه انجام کار یا طراحی استفاده کرد.
19. **واقع‌نگاری یا سرگذشت‌نگاری:** در این روش، دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه درباره سرگذشت یک فرد یا یک سازمان یا یک کشور، در یک برهه زمانی خاص، تجربه‌ها و عبرت‌های ناب را برای الگوپردازی و

- ترازیابی شرایط برتر، بازیابی کرده و فهرست نماید. مطالعه این عبرت‌ها و تجربه‌ها، بار آموزشی بسیار ارزشمندی برای پرورش مدیران و استادان توانمند دربردارد.
20. **تکننگاری سامان‌مند:** در این روش دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه یک پدیده فیزیکی، جغرافیایی، نظری یا تحلیلی، از ابعاد گوناگون، آن را مورد بررسی قرار داده، تصویر جامعی از روند پیدایش، وضعیت موجود، پیامدهای احتمالی و نقدهای موافق و مخالف درباره آن ارائه نماید. این شیوه با توجه به ایجاد تمرکز بر موضوع مورد مطالعه، روشی بسیار سودمند برای آموزش و یادگیری عمیق تلقی می‌شود. برای مثال، در این شیوه، احتمالاً مطالعه کارنامه علمی دانشمندان یا روند توسعه صنایع یا نحوه اجرای یک خط مشی یا طراحی یک ابتکار عمل، بسیار آموزنده خواهد بود.
21. **نقد ۳۶۰ درجه:** در این روش دانشجو موظف می‌شود تا یک پدیده یا نظریه علمی را از زوایا و ابعاد گوناگون مورد نقد کامل قرار دهد. در این موارد، داشتن یک مدل نقد بسیار کارساز است و شایسته است که در هر مورد، مدل نقد با تاکید بر شاخص‌ها و زوایای مورد مطالعه درباره آن پدیده، با همکاری استاد درس یا خیره در دسترس، طراحی و ویژسازگی گردد. این نقد ممکن است نقد یک سایت رایانه‌ای، نقد یک گزارش عملکرد، نقد یک چشم‌انداز، نقد یک نظریه علمی یا حتی نقد کارنامه علمی یک دانشمند باشد.
22. **استاد و شاگردی:** از این روش در موارد ویژه، در صورتی که مطالعه درباره یک پدیده، دشوار یا بدون مورد مشابه باشد یا موضوع تازگی خاصی داشته باشد یا سابقه پژوهشی کافی در مورد آن وجود نداشته باشد یا قرار بر این باشد که در فراگرد انتقال دانش ضمنی و ثبت آن، روش‌های ویژه پژوهش و مهارت‌های ضمنی استاد مورد نظر، مستند سازی گردد، مورد استفاده قرار می‌گیرد و در آن، ارکان روش کار، توسط استاد به دانشجو آموزش داده می‌شود.
23. **مرور سامان‌مند:** در این روش، ابتدا ضمن بررسی سامان‌مند ادبیات موضوع، بر حسب عناوین و چکیده مقالات مجله‌های پیشرو (SJR)، ملاحظه می‌شود که یک مفهوم یا مقوله، تا چه حد به طور شفاف، معرفی شده است. ابتدا محدوده‌ی پژوهش تعیین می‌شود، سپس معیارهای گزینش مقالات مشخص می‌شوند؛ پس از آن، پرسش‌های اصلی هدایتگر پژوهش بر محور مسأله‌ی اصلی پژوهش، به پرسش‌های دقیق‌تر می‌شکنند و در پایان، تلاش می‌شود تا از طریق مطالعه مقاله‌های منتخب، مهمترین گزاره‌های معرفی‌کننده موضوع یا نمایانگر پاسخ پژوهش، از آن مقالات، استخراج و دسته‌بندی شوند.
24. **رصد ریشه‌های فکری نظریه‌پردازان:** در این روش، تلاش می‌شود تا ریشه‌های فکری یک نظریه پرداز، از طریق رصد مطالعات او، واکاوی و شناسایی شود. برای مثال، در این روش تلاش می‌شود تا نحوه رسیدن ماکس وبر به "بوروکراسی آرمانی" یا نحوه ایده‌پردازی ویلسون درباره «دوگانگی سیاست و اداره»، بررسی گردد. در این گونه موارد، ابتدا دانشجو، یک نظریه را از یک نظریه پرداز انتخاب می‌کند و سپس با مطالعه آثار او یا نقدهای دیگران درباره او، سعی می‌کند تا به ریشه‌های شکل‌گیری آن نظریه در آنجا و آنگاه یا موقعیتی که نظریه مذکور در آن شکل گرفته است، برسد.
25. **انشاء و نگارش تحلیل‌های خلاق:** در این روش دانشجو با اتکا به تحلیل‌های عقلانی خویش، تلاش می‌کند تا به طور بسیار خلاصه، ابعاد گوناگون یک مسأله را تحلیل نماید و راه حل‌هایی ابتکاری را برای مهار آن ارائه کند. اهتمام به نگارش انشا و نگارش خلاق، مقدمه بسیار مهمی برای آموزش تصنیف و تولید آثار نگارشی بدیع به جای تالیف و ترجمه است.

پنج معرفی دوره

برنامه دوره به شرح زیر خواهد بود :

تاریخ	شماره هفته	فعالیت‌ها
1400/07/06	1	<ul style="list-style-type: none"> معرفی دوره و چهارچوب مباحث کلاسی و آشنایی با دانشجویان و اهداف و علایق پژوهشی آنان آشنایی با دانش‌واژگان محوری رشته: نظریه‌های خطمشی، مدل‌های خطمشی‌گذاری، روش‌ها و ابزارهای خطمشی‌گذاری، سیستم افراز جامعه هدف خطمشی، داشبورد خطمشی، آزمایشگاه خطمشی، خطمشی‌های

شواهد بنیان، خطمشی‌گذاری مبتنی بر هوش مصنوعی، خطمشی‌گذاری مبتنی بر کلان داده و فراگرد خطمشی‌گذاری		
<ul style="list-style-type: none"> • اهمیت اجرا و ارزشیابی اداره دولت و حکومت • رابطه مدل، نظریه و سیستم • تفاوت مشکل عمومی با مسئله عمومی • فراگرد خطمشی‌گذاری عمومی • مرور مراحل هشت گانه خطمشی‌گذاری عمومی، از احساس مشکل تا خاتمه بخشی و درس آموزی • Objectivity & Subjectivity: تفاوت مفهوم آفاقی بودن و انفسی بودن • بررسی مفاهیم چندرشته‌ای و میان‌رشته‌ای اداره دولت و حکومت • گزارش اجرای پروژه سیستم ارزشیابی عملکرد دوره‌ای (ساعد) در بنیاد ملی نخبگان • آموزش نحوه جستجوی مقالات درباره خط مشی 	2	1400/07/13
تعطیل رسمی: شهادت رسول الله (ص) و امام حسن مجتبی (ع)		
<ul style="list-style-type: none"> • تفاوت خطمشی پژوهی، آزمایشگاه خط مشی، تحلیل خط مشی و ارزشیابی خط مشی • تأملی بر حوزه های اصلی دانش خط مشی‌گذاری: مطالعه، ارزیابی و تحلیل • Evaluation, Appraisal & Measurement: تفاوت ارزشیابی، ارزیابی و سنجش • Designing, Planning & Mapping: تفاوت طراحی، برنامه‌ریزی و نگاشت • مفهوم آلیه های زبانی • مقاله: طراحی آزمایشگاه خط مشی و آرایش بخردانه صحنه تصمیم برای اجتناب از داستان آزمون و خطا در عرصه حکمرانی قوه مجریه (پور عزت، 1400) • مقاله: سیستم پشتیبان خط مشی (پور عزت، 1400) • احساس مشکل و دستورگذاری، منابع و موانع احساس و ادراک مشکل، منطق طراحی در مرحله احساس مشکل، مقتضیات معاینه جامعه، درک مشکلات عمیق جامعه • تفاوت جهان‌بینی و اپیدئولوژی • منافع ملی و فراگرد احساس و تشخیص مشکل • وظیفه خطمشی‌پژوهان • انشاء 1: خواسته های ملت ایران از خطمشی پژوهان و دانشجویان رشته مدیریت دولتی چیست؟ • انشاء 2: آیا تفکر بدون زبان امکان پذیر است؟ 	3	1400/07/20
<ul style="list-style-type: none"> • Understanding Public Policy, Thomas R. Dye (15th Edition, 2016), Chapters: 1,2,3,4,5 • Summative and Formative indecision in policy evaluation • انشاء 3: آرزوهای یک خطمشی‌پژوه (ای کاش‌های فنی او) برای کشور و رشته خود چیست؟ 	4	1400/07/27
<ul style="list-style-type: none"> • Designing Public Policy, Michael Howlett (Second Edition, 2019), Chapters: 1,2,3 • انشاء 4: منظور از طراحی خطمشی چیست؟ 	5	1400/08/04
<ul style="list-style-type: none"> • Designing Public Policy, Chapters: 4,5 • اقتصاد رفتاری • انشاء 5: یک خطمشی خوش‌تراش چگونه طراحی می‌شود و چه ویژگی‌هایی دارد؟ • انشاء 6: ابزار های طراحی خطمشی کدامند؟ 	6	1400/08/11
<ul style="list-style-type: none"> • Designing Public Policy, Chapters: 6,7,8 • انشاء 7: این مفاهیم چه ایده‌ای به ذهن شما متبادر می‌سازند: اجرا، شایسته‌گزینی، شایسته‌سالاری و شایسته‌شکارتی 	7	1400/08/18
<ul style="list-style-type: none"> • Designing Public Policy, Chapters: 9,10,11 • الزامات طراحی خوب و خوش‌تراش مساله عمومی و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خطمشی • مروری بر مدل‌های خط مشی و ساز و کارهای گزینش برترین مدل برای اینجا و اکنون در مقایسه با آنجا و آنگاه • مروری بر کتاب خط مشی‌گذاری سناریومینا • مروری بر کتاب بسته خط مشی • انشاء 8: می‌دانیم که مشاوره‌های سیاسی بیشتر از مشاوره‌های فنی بر عملکرد اداره نفوذ دارند؛ در مقام متخصص خط مشی، با تأمل بر این واقعیت، چه راهکاری برای هدایت سیاستمداران در جهت پیشینه‌سازی منافع ملی پیشنهاد می‌کنید؟ 	8	1400/08/25
<ul style="list-style-type: none"> • Designing Public Policy, Chapters: 12,13,14 • Cultures of Public Policy Problems, Robert Hoppe (2002) • The Problem of Policy Problems, Guy B. Peters (2005) • انشاء 9: رسالت خط مشی پژوه زبده چیست؟ 	9	1400/09/02
<ul style="list-style-type: none"> • The Proverbs of Administration, Herbert Simon (1946) • Complexity and the Art of Public Policy, David Colander and Roland Kupers (2016) • The Seven Deadly sins of Policy Analysts, Arnold J Meltsner (1976) • Politics and the English Language, George Orwell (1946) 	10	1400/09/09

<ul style="list-style-type: none"> گذار از حصارهای شیشه‌ای معرفت‌شناسی، با تأکید بر الزامات زبان‌شناختی علوم میان رشته‌ای (پورعزت، 1387) انشاء 10: مهمترین موانع اجرای خط‌مشی کدامند؟ مروری بر کتاب ارزشیابی پروژه های عمرانی 		
<ul style="list-style-type: none"> Public Administration Challenges in the World of AI and Bots, P.K. Agarwal (2018) How and where is artificial intelligence in the public sector going? A literature review and research agenda, Wesley Gomes de Sousa et al (2019) Big Data in Public Affairs, Ines Mergel, R. Karl Rethemeyer, Kimberley Isett (2016) مروری بر کتاب خط‌مشی پژوهی 	11	1400/09/16
<ul style="list-style-type: none"> Assessing the public policy-cycle framework in the age of artificial intelligence: From agenda-setting to policy evaluation, David Valle-Cruza et al (2020) Data governance: Organizing data for trustworthy Artificial Intelligence, Marijn Janssen (2020) مروری بر کتاب سیستم پشتیبان ارزشیابی عملکرد (پورعزت و عیدی، 1397) 	12	1400/09/23
<ul style="list-style-type: none"> مروری بر کتاب خط‌مشی‌گذاری عمومی و ساخت اجتماعی واقعیت (دانایی‌فرد و جوانعلی‌آذر، 1398) ساخت اجتماعی واقعیت آینده در پرتو مطالعات میان رشته‌ای (رضایان قیباشی و پورعزت، 1397) انشاء 11: خط‌مشی چگونه می‌تواند به ساخت واقعیت برتر بینجامد؟ 	13	1400/09/30
<ul style="list-style-type: none"> مروری بر کتاب عدالت حق مدار؛ آگاهی، رفاه، امنیت (پورعزت، 1391) طراحی سیستم هوشمند قانون‌گذاری، برای تحقق عدالت اجتماعی (الوانی و پورعزت، 1380) The Future of Public Administration, Robert Denhart (1999) انشاء 12: مهمترین ویژگی های یک خط‌مشی عادلانه کدامند؟ معرفی ده دانشمند مطرح جهان در مدیریت دولتی 	14	1400/10/07
<ul style="list-style-type: none"> Public Administration, Christopher Pollitt (1996) Public Management, Christopher Hood (1996) A Coherent Framework for The Study of Public Administration, Jos Raadschelders (1999) بازشناسی هویت مدیریت دولتی و دانش اداره (پورعزت و هاشمی کاسوایی، 1394) جمع‌بندی و ارائه نکات پایانی و نقد کلاس توسط دانشجویان 	15	1400/10/14
	16	1400/10/21

شش) منابع درس

مهمترین کتاب‌ها و مقالاتی که در این دوره، مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرند، عبارتند از:

- پورعزت علی‌اصغر. 1390. *میانی دانش اداره دولت و حکومت*. تهران: انتشارات سمت.
- پورعزت علی‌اصغر. 1390. *میانی مدیریت دولتی*. تهران: انتشارات سمت.
- پورعزت علی‌اصغر. 1397. *سیستم ارزشیابی عملکرد دوره ای (ساعده)*. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- پورعزت علی‌اصغر، حسن هژبرافکن، مریم دمرچی‌لو و عاطفه نصیری همراه. 1396. *ارزشیابی پروژه‌های عمرانی دولت*. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- الوانی، سیدمهدی و پورعزت، علی‌اصغر. 1380. *طراحی سیستم هوشمند قانون‌گذاری، برای تحقق عدالت اجتماعی*. فصلنامه چشم انداز مدیریت بازرگانی، پیاپی 1.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1391. *عدالت حق مدار: آگاهی، رفاه، امنیت*. تهران: شرکت انتشارات علمی فرهنگی.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1400. *طراحی آزمایشگاه خط‌مشی و آرایش بخردانه صحنه تصمیم برای اجتناب از داستان آزمون و خطا در عرصه حکمرانی قوه مجریه*. فصلنامه علمی مدیریت سازمان‌های دولتی، 9(شماره 3 (پیاپی 35))، 161-170.
- پورعزت، علی‌اصغر، هاشمی کاسوایی، مینا سادات. 1394. *بازشناسی هویت مدیریت دولتی و دانش اداره*. پژوهش‌های مدیریت عمومی، 8(30)، 5-31.
- پورعزت، علی‌اصغر و عیدی، بهنام. 1397، *سیستم پشتیبان ارزشیابی عملکرد*، تهران: موسسه کتاب مهربان نشر.
- پورعزت، علی‌اصغر و رحمانی، فاطمه. 1397، *بسته خط‌مشی از طراحی تا تدوین*، تهران: موسسه کتاب مهربان نشر.

- پورعزت، علی‌اصغر؛ رضایان قیبه‌باشی، احد و اوستان، الهام. 1398، **خطمشی‌گذاری سناریومینا (رویکرد آینده‌پژوهانه و خردمندانه به خطمشی‌گذاری عمومی)**، تهران: موسسه کتاب مهریان نشر.
- پورعزت علی‌اصغر. 1393. **درآمدی بر روش پژوهش علمی: فراگرد تدوین رساله پژوهشی و نفع از آن**. تهران: انتشارات میدانچی. (این کتاب، به صورت برخط و رایگان، در شبکه جهانی Internet در دسترس است).
- دانایی فرد، حسن و مرتضی جوانعلی آذر. 1398. **خطمشی‌گذاری عمومی و ساخت اجتماعی واقعیت**. انتشارات امام صادق علیه السلام.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1387. "گذار از حصارهای شیشه‌ای معرفت‌شناسی، با تاکید بر الزامات زبان شناختی علوم میان رشته‌ای". **مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی**. ش 1. 1387.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1385. "طراحی و تبیین سیستم خطمشی‌گذاری حق مدار برای تحقق عدالت اجتماعی (براساس نهج البلاغه)". **دانشور رفتار**. ش 17. 1385.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1383. "مبانی منطقی طراحی سیستم خط مشی گذاری دولتی برای تحقق عدالت حق مدار (براساس نهج البلاغه)". **دانشور رفتار**. ش 5. 1383.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1383. "درآمدی بر طراحی نظام‌های آگزیماتیزه سلسله مراتبی، برای توسعه کیفی دانش در حوزه علوم انسانی". **همایش توسعه دانش و فناوری**. تهران: دانشگاه شریف. 1-30.
- هاولت، مایکل؛ رامش، ام. 1995. **مطالعه خطمشی عمومی**، ترجمه: عباس منوریان و ابراهیم گلشن، 1380، چاپ اول. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- هاولت، مایکل؛ رامش، ام و آنتونی پرل. 2009، **مطالعه خطمشی عمومی: چرخه‌های خطمشی و زیرنظام‌های خطمشی**، ترجمه: عباس منوریان و ابراهیم گلشن، 1395، چاپ دوم. تهران: مهریان نشر.
- Agarwal. P.K. 2018. **Public Administration Challenges in the World of AI and Bots**, Public Administration Review, pp. 1-5.
- Colander, David and Kupers, Roland. 2016. **Complexity and the Art of Public Policy: Solving Society's Problems from the Bottom Up**. Princeton University Press, Princeton, NJ. 320 pp.
- David Valle-Cruza,, J. Ignacio Criadob, Rodrigo Sandoval-Almazánc, Edgar A. Ruvalcaba-Gomez. 2020. "Assessing the public policy-cycle framework in the age of artificial intelligence: From agenda-setting to policy evaluation". **Government Information Quarterly**. pp. 1-12.
- Denhart, Robert. 1999. "The Future of Public Administration", **Public Administration & Management: An Interactive Journal**, 4(2): 279- 292.
- Dye, Thomas, R. 2016. **Understanding Public Policy**. 15th edition. Longman & Pearson.
- Frederickson, H. George .2000. "Can Bureaucracy Be Beautiful?", **Public Administration Review**, January/February 2000, Vol. 60, No. 1, pp. 47-53.
- Ines Mergel,R. Karl Rethemeyer, Kimberley Isett. 2016. "Big Data in Public Affairs". **Public Administration Review**. Pp. 928- 937.
- Hood, Christopher. 1996. "Public Management", in Kuper & Kuper (Eds), **The Social Science Encyclopedia**, 2nd edition, Routledge.
- Hoppe, Robert, 2002. "Cultures of Public Policy Problems", **Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice**, Vol 4, No 3, pp. 305- 326.
- Howlett, Michael. 2019. **Designing Public Policy, Principles and Instruments**. 2nd edition. Routledge.
- Marijn Janssen, Paul Brousa, Elsa Estevezb,c, Luis S. Barbosad,e, Tomasz Janowskif,g. 2020. "Data governance: Organizing data for trustworthy Artificial Intelligence". **Government Information Quarterly**.pp. 1-8.
- Meltsner, Arnold J. 1976. **The Seven Deadly Sins of Policy Analysts**, in Jay M. Shafritz & Albert C. Hyde (Eds.), 1997, **Classics of Public Administration**. Fourth edition, Harcourt, pp. 453-457.

- Orwell, George. 1946. "Politics and the English language". , in Jay M. Shafritz & Albert C. Hyde (Eds.), 1997, **Classics of Public policy**. Pearson & Longman, pp. 365-368.
- Peters, Guy B., 2005. "The Problem of Policy Problems". **Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice**, Vol 7, Issue 4, pp. 349-370.
- Shafritz, Jay M. and Albert C. Hyde. 2017. **Classics of Public Administration**. Eighth Edition. Cengage Learning.
- Shafritz, Jay M. , Karen S. Layne and Christopher P. Borick .2005. **Classics of Public Policy**. Pearson & Longman.
- Shafritz, Jay M. , J. Steven Ott and Yong Suk Jang .2016. **Classics of Organization Theory**. Eighth Edition. Cengage Learning.
- Simon, Herbert A. 1946. "The proverbs of Administration". in Jay M. Shafritz & Albert C. Hyde (Eds.), 1997, **Classics of Public Administration**, Fourth edition, Harcourt, pp. 127-141.
- Raadschelders, Jos C. N. 1999. "A Coherent Framework for the Study of Public Administration". **Journal of Public Administration Research and Theory**, Vol 9, No 20. pp. 281-303.
- Wesley Gomes de Sousa, Elis Regina Pereira de Melo, Paulo Henrique De Souza Bermejo, Rafael Araujo Souza Fariasa, Adalmir Oliveira Gomes. 2019, "How and where is artificial intelligence in the public sector going? A literature review and research agenda" , Wesley Gomes de Sousa et al. **Government Information Quarterly**. pp. 1-14.

هفت) تکالیف دانشجویان و زمان‌بندی ارائه آن‌ها و نحوه نمره‌دهی

مهم‌ترین تکالیف دانشجویان عبارتند از:

امتیاز	عنوان فعالیت
---	شرکت منظم در کلاس
3	مشارکت در مباحث کلاس و ارائه گزارش‌های درسی و شرکت در آزمون‌ها در طول نیمسال
2	نقد دو مورد از فیلم‌های منتخب با تحلیل‌های علمی در حریم بحث از خط‌مشی عمومی
5	مطالعه دست‌کم 20 مقاله علمی معتبر و استخراج 60 جمله از آنها (با توجه به موضوع یا مساله منتخب)
3	نگارش یک انشاء 5 تا 10 صفحه‌ای با استفاده از آن‌ها
3	بیان دقیق یک مشکل و مساله عمومی در ارتباط با خط‌مشی‌های عمومی کشور
4	آزمون پایانی
20	مجموع

توضیح 1: مقاله‌ها باید از مجله‌های معتبر انتخاب شوند و به تأیید استاد یا همکار او برسند.

توضیح 2: دانشجو می‌تواند 5 مقاله از این 20 مقاله را از مجله‌های معتبر فارسی یا عربی انتخاب کند؛ ولی با توجه به خاستگاه علم مدیریت در غرب، فعلاً باید سایر مقاله‌ها از مجله‌های Q1 به زبان انگلیسی یا فرانسه یا آلمانی انتخاب گردند؛ بنابراین، تلاش بیشتر دانشجو، در استفاده از مقاله‌های بیشتر Q1 تشویق خواهد شد.

توضیح 3: جملات استخراج شده باید به زبان فارسی و زبان اصلی، در کنار هم، با ذکر صفحه و نام منبع، نظم داده شوند.

توضیح 4: انشاء باید به صورت خلاق با استفاده از این جمله‌ها و تحلیل‌های شخصی دانشجو، نگارش یابد.

توضیح 5: هر یک از دانشجویان باید دو مورد از فیلم‌های پیشنهادی زیر را انتخاب کرده و در پرتو نظریه‌های علمی مورد نقد قرار دهند:

لینکلن (Lincoln, 2012): بخشی از سرگذشت آبراهام لینکلن

جکی (Jackie, 2016): بخشی از سرگذشت خانواده جان اف. کندی

نیکسون (Nixon, 1995): بخشی از سرگذشت نیکسون

معاون (Vice, 2018): بخشی از سرگذشت دونالد رامسفلد

دبلیو (W, 2008): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش

دوازده مرد خشمگین (12 Angry Man, 1957): نقد قضاوت‌های سطحی و ظرفیت دلیل تراشی گروه اندیشانه

فارنهایت 9/11 (fahrenheit 9/11, 2004): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش و یازده سپتامبر

نقد فیلم بانوی آهنین (The Iron Lady, 2011): بخشی از سرگذشت مارگرت تاچر

سگ را بجنبان (Wag the Dog, 1997): کمدی سیاه در باره رسوایی یک رئیس جمهور مفروض آمریکا

کمال الملک (kamalolmolk, 1984): بخشی از سرگذشت کمال الملک در مواجهه با پادشاهان ایرانی، از ناصرالدین شاه تا پهلوی اول

هشت) منابع علمی قابل استفاده برای پژوهش و مطالعه بیشتر

نوع منبع	موارد
کتاب‌ها	<ol style="list-style-type: none"> 1. Shafritz, Jay M. 2008. <i>Introducing Public Policy</i>. Pearson / Longman. 2. Williams, Kavan. 2011. <i>Brilliant Business Plan: What to Know and do to make the perfect plan</i>. Pearson/ Prentice Hall. 3. Morgan, Gareth and Gibson Burrell. 1979. <i>Sociological paradigms and Organizational Analysis</i>. Routledge.
مقالات	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ghoshal, Sumantra. 2005. "Bad management theories are destroying good management practices". <i>Academy of Management Learning and Education</i>. Vol.4, No 1, pp 75-91. 2. Vav de Ven, Andrew H. 1989. "Nothing is Quite so Practical as a Good Theory". <i>The Academy of Management Review</i>. Vol. 14, No 4. Oct. pp 486-489.
نرم افزارها	<p>نرم افزارهای پیشنهادی برای بررسی مسائل خط مشی و ترسیم نمودارهای علی:</p> <p>یک) نرم افزار Xmind دو) نرم افزار Mind Map سه) نرم افزار Visio</p> <p>نرم افزارهای پیشنهادی برای تصمیم‌گیری درباره مسائل خط مشی و انتخاب بهترین راه حل:</p> <p>یک) نرم افزار Expert Choice برای تکنیک AHP؛ دو) نرم افزار Super Decision برای تکنیک ANP؛ سه) نرم افزار MCDM Engine برای تکنیک Topsis.</p> <p>نرم افزارهای پیشنهادی برای طراحی سناریوهای آینده اداره ها و حکومت ها: الف) نرم افزار Scenario Wizard جهت شناسایی سناریوهای آینده برای حکومت ها و سیستم های اداری آنها؛</p>

ب) نرم افزار Mic Mac جهت تحلیل تاثیرات متقابل مسائل.

به دانش‌پژوهان پیشنهاد می‌شود که برای آشنایی کافی با نرم‌افزارهای فوق، برنامه‌ریزی و تلاش نمایند.

نه) مجله‌ها یا پایگاه‌های اطلاعاتی مطلوب برای جستجوی منابع بیشتر

الف) برخی از مهمترین مجله‌های علمی مرتبط با این رشته علمی :

- Public Administration Review
- Journal of Public Administration Research and Theory
- Public Administration
- Administration and Society
- Administrative Management
- Administrative science Quarterly
- Academy of Management Inquiry
- Journal of Public Policy
- International Journal of Public Policy
- Futures
- Foresight
- Public Policy and Administration
- Journal of Asian Public Policy
- Journal of European Public Policy
- Journal of Accounting and Public Policy
- Science and Public Policy
- Journal of Public Policy
- Journal of Management Studies
- Management Science

ب) برخی از مجله‌های برتر در ISC :

- فصلنامه مدیریت دولتی ایران (دانشکده مدیریت دانشگاه تهران)
- فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران (انجمن مدیریت دولتی ایران)
- فصلنامه علوم مدیریت ایران (انجمن علوم مدیریت ایران)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران (دانشگاه تربیت مدرس)
- فصلنامه دولت پژوهی (دانشگاه علامه طباطبایی)
- فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی (دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی)
- دوفصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی (دانشگاه امام صادق(ع))

- فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی (دانشگاه پیام نور)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت عمومی (زاهدان)
- فصلنامه فرایند مدیریت توسعه (موسسه عالی آموزش و پرورش مدیریت و برنامه‌ریزی ریاست جمهوری)
- فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی (دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی)
- فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مرکز بررسی‌های استراتژیک)
- فصلنامه سیاست‌نامه علم و فناوری (دانشگاه صنعتی شریف)
- فصلنامه سیاست علم و فناوری (مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور)
- فصلنامه حکمرانی متعالی (مدرسه حکمرانی شهید بهشتی)

ج) برخی از مراکز و موسسه‌های مرتبط

عنوان	نوع
<ul style="list-style-type: none"> • مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی • مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت • مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری • پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام • مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت • اندیشکده صنعت و فناوری (آصف) • شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان) • اندیشکده حاکمیت و سیاست‌گذاری • مرکز آمار ایران • موسسه مطالعات مدیریت دولتی • پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی • مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور • پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی • پژوهشکده مطالعات فناوری 	<p style="text-align: center;">مراکز و موسسه‌های داخلی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Brookings Institution (United States) • French Institute of International Relations (IFRI) (France) • Carnegie Endowment for International Peace (United State) • Bruegel (Belgium) • Center for Strategic and International Studies (United States) • Fundação Getulio Vargas (FGV) • Chatham House (United Kingdom) • Heritage Foundation (United States) • RAND Corporation (United States) • EURAM (European Academy of Management) • International Institute for Strategic Studies (IISS) (United Kingdom) • Wilson Center, FKA Woodrow Wilson International Center for Scholars (United States) • Peterson Institute for International Economics (PIIE) (United States) • Center for American Progress (CAP) (United States) • Japan Institute of International Affairs (JIIA) (Japan) • Cato Institute (United States) • Konrad Adenauer Foundation (KAS) (Germany) • Council on Foreign Relations (CFR) (United States) 	<p style="text-align: center;">مراکز و موسسه‌های خارجی (با در نظر گرفتن گزارش دانشگاه پنسیلوانیا در رابطه با اندیشکده‌های برتر جهان در سال 2018)</p>

- Fraser Institute (Canada)
- Friedrich Ebert Foundation (FES) (Germany)
- Korea Development Institute (KDI) (Republic of Korea)
- Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) (Germany)
- Carnegie Endowment for International Peace Middle East Center (Lebanon)
- Centre for European Policy Studies (CEPS) (Belgium)
- ASPA (American Society of Public Administration)

- دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- پردیس فارابی دانشگاه تهران
- دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس
- دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی
- دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی
- دانشکده مدیریت و معارف اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)
- دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه تبریز
- دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان
- دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان
- دانشکده اقتصاد و مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز
- دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه اصفهان
- دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی (مشهد)
- مدرسه حکمرانی شهید بهشتی دانشگاه عالی دفاع ملی
- انجمن علمی مدیریت دولتی ایران
- انجمن علمی حکمرانی متعالی ایران
- انجمن مدیریت ایران
- انجمن مدیریت فناوری
- انجمن آینده نگاری ایران
- مرکز آموزش مدیریت دولتی
- انجمن‌های علوم شناختی
- فرهنگستان‌های بین‌المللی

دانشکده ها و انجمن‌های علمی مرتبط

د) برخی از سایت‌های مرتبط

- <https://www.fao.org>
- <https://www.cnx.org>
- <https://www.creativelearning.com>
- <http://institutecreativeproblemsolving.org>
- <https://innovationmanagement.se>
- <https://www.thecreativeinstitute.ie>

ده) واژگان و مفاهیم کلیدی

مهم‌ترین واژگان و دانش‌واژه‌های قابل استفاده در این کلاس، عبارتند از :

organization	سازمان
System	سیستم
government	حکومت
governance	حکمرانی
administration	اداره
problem Solving	حل مساله
management	مدیریت
bureaucracy	بوروکراسی، دیوان سالاری
Public Agency	واحد نمایندگی بخش عمومی
wealth	دولت (به معنی قوه ثروت)
State	دولت (به معنی قوه کشور)
executive branch	دولت (به معنی قوه مجریه)
cabinet	دولت (به معنی قوه هیات دولت)
welfare	محیط
liberty	آزادی
equity / equality	برابری
egalilty	مساوات
justice	عدالت
social justice	عدالت اجتماعی
policy	خط مشی
scenario Building	سناریوپردازی
public difficulty	مشکل عمومی
public problem	مساله عمومی
public policy	خط مشی عمومی
budget	بودجه
policy package	بسته خط مشی
big data	کلان داده
digital governance	حکمرانی دیجیتال
crisis management	مدیریت بحران

یازده) پروژه ها و تمرین‌های کتبی

الف) انتخاب و معرفی دقیق یک مشکل عمومی در ارتباط با اجرا و ارزشیابی خط مشی

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا با مطالعه درباره اجرا و ارزشیابی خط مشی، با تامل بر فضای عمومی جامعه، مهمترین مشکل عمومی را از نظر خود معرفی نمایند.

در این باره پاسخ استدلالی به پرسش‌های زیر ضرورت دارد:

یک) چرا معتقدید این مشکل عمومی از سایر مشکلات مهمتر است؟

دو) جامعه هدف مشکل عمومی منتخب شما کدام است؟ حدود و مرزهای آن کدامند؟

ب) بیان مشکل منتخب در قالب مساله عمومی

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا مشکل منتخب خود را با واژگان دقیق و جامع و مانع، تعریف نمایند؛ به طوری امکان برداشت‌های متفاوت از مساله عمومی مورد نظر منتفی گردد.

در این باره پاسخ استدلالی به پرسش‌های زیر ضرورت دارد:

یک) چرا معتقدید تعریف شما "جامع" است؟

دو) چرا معتقدید تعریف شما "مانع" است؟

سه) چرا معتقدید تعریف شما "دقیق و سنجش پذیر" است؟

ج) ساختار پروژه نهایی

بر اساس تکالیف تعیین شده، هر کدام از گروه‌های دانشجویی، باید فعالیت‌های زیر را درباره موضوع منتخب خود انجام دهند:

مرحله	اقدامات ضروری
یک) مطالعه اکتشافی درباره موضوع درس و شبکه مسائل علمی مرتبط با آن	<ul style="list-style-type: none"> • 1-1 مرور شبکه مشکلات و مسائل دولت‌ها و حکومت‌ها • 1-2 مصاحبه اکتشافی با صاحب‌نظران و استادان راهنما و مشاور • 1-3 مطالعه اکتشافی در منابع در دسترس
دو) انتخاب موضوع پژوهش و تایید آن توسط استاد	<ul style="list-style-type: none"> • 1-2 تفکر و تأمل درباره اهمیت موضوع • 2-2 انتخاب چند موضوع مناسب بر حسب علائق خود و پیشنهاد آن به استاد • 2-3 انتخاب موضوع نهایی
سه) جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی و انتخاب دست‌کم 20 مقاله از میان آنها	<ul style="list-style-type: none"> • 1-3 مصاحبه با استادان برای شناسایی مقالات محوری • 2-3 جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط • 3-3 انتخاب مقاله‌های مناسب
چهار) انتخاب 3 جمله از هر مقاله و ترجمه آن	<ul style="list-style-type: none"> • 1-4 در نظر گرفتن یک ایده خلاق در ارتباط با موضوع • 2-4 انتخاب جمله‌های محوری و آموزنده هر مقاله در ارتباط با موضوع • 3-4 ترجمه جمله‌ها
پنج) نگارش یک انشاء با استفاده از جمله‌های منتخب	<ul style="list-style-type: none"> • 1-5 نگارش یک تم یا ایده خلاق برای انشاء • 2-5 ترکیب جمله‌های ترجمه شده • 3-5 تدوین یک انشاء هدفمند
شش) نتیجه‌گیری و تدوین گزارش	<ul style="list-style-type: none"> • 1-6 مقایسه نتایج پژوهش کتابخانه‌ای با دستاوردهای سایر پژوهش‌گران • 2-6 نتیجه‌گیری نهایی

دوازده) الگوهای نقد و تحلیل

الف) الگوی نقد و تحلیل نظریه علمی

1. زمینه شکل‌گیری و موقعیت ارائه نظریه

نظریه مورد بحث در چه شرایط و چه زمینه‌ای شکل گرفته است؟

2. تبارشناسی نظریه علمی

این نظریه در امتداد کدام نظریه ها مطرح شده است؟

3. تحلیل کارکرد نظریه در حل مشکل

این نظریه کدام مشکلات را از مسیر رشد جامعه بشری کاهش داده است؟

آیا خود این نظریه در دسرساز و مشکل آفرین شده است؟

4. تحلیل کارکرد نظریه در پاسخ به پرسش های بنیادین

این نظریه به کدام پرسش های بنیادین جامعه علمی پاسخ داده است؟

آیا خود این نظریه پرسش برانگیز شده است؟

5. نقاط قوت برجسته نظریه

کدام ویژگی مثبت نظریه بارز بوده است؟

6. نقاط ضعف برجسته نظریه

کدام ویژگی منفی نظریه بارز بوده است؟

7. تاثیر نظریه بر توسعه پژوهش ها و شکل گیری نظریه های بعدی

کدام پژوهشها در پی این نظریه یا تحت تاثیر آن شکل گرفته اند؟

ب) الگوی نقد عملکرد علمی یک نظریه پرداز

1. آثار وی تا چه حد کارگشای جامعه بشری بوده اند یا در دسرساز شده اند؟

2. آثار وی تا چه حد به پرسش های جامعه علمی پاسخ داده اند؟

3. آثار وی تا چه حد محرک جامعه علمی برای پژوهش های بعدی بوده اند؟

4. کدام نظریه یا نظریه های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

5. کدام روش یا روش های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

6. کدام واژگان و اصطلاحات علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

ج) الگوی نقد و ارزیابی مقاله علمی

1. این مقاله به کدام پرسش بنیادین پاسخ گفته است؟

2. این مقاله روایت حل کدام مشکل در جامعه بشری است؟

3. این مقاله تا چه حد بر مقالات و پژوهشهای بعدی اثرگذار بوده است؟

4. این مقاله روایتگر کدام نظریه یا روش یا ایده علمی ناب است؟

د) الگوی نقد کتاب مرجع

1. این کتاب تا چه حد به پرسش‌های واضحی پاسخ می‌دهد؟
2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟
4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟
5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟
6. یافته‌های مطرح شده در کتاب تا چه حد از روایی برخوردارند؟
7. یافته‌های مطرح شده در کتاب تا چه حد از پایایی برخوردار است؟
8. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
9. کتاب تا چه حد محرک پرسش‌های بدیع و برانگیزاننده ذهن پژوهشگران است؟

ه) الگوی نقد کتاب درسی

1. این کتاب تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟
4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟
5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟
6. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
7. کتاب تا چه حد مروج دانسته‌های معتبر است؟
8. کتاب تا چه حد محرک پرسش‌های بدیع و برانگیزاننده ذهن دانشجویان است؟

و) الگوی نقد فیلم

1. داستان فیلم تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستند یا خیال پردازانه است؟
4. ساختار روایت فیلم تا چه حد تاثیرگذار است؟
5. ساختار روایت فیلم تا چه حد محرک ذهن مخاطب است؟

6. ساختار روایت فیلم تا چه حد خلاقیت برانگیز است؟

7. ساختار روایت فیلم تا چه حد آموزنده و عبرت برانگیز است؟

سیزده) شیوه منبع‌دهی

✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک مجله :

ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. "نام مقاله داخل گیومه". نام مجله به صورت ایتالیک سیاه. شماره و زمان چاپ. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجله.
مثال:

پورعزت، علی اصغر. 1380. "مدیریت دولتی و عدالت اجتماعی". *دانش مدیریت- ویژه نامه مدیریت دولتی*. شماره 55. پاییز 1380. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. 83-117.

✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک کتاب ویراسته شده :

ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار مقاله. "نام مقاله داخل گیومه". نام و نام خانوادگی ویراستار. سال انتشار مجموعه. نام مجموعه ویراسته به صورت ایتالیک سیاه. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجموعه.
مثال:

پورعزت، علی اصغر. 1387. "تبیین الگوی مرادده ای توسعه ادبیات و ملت سازی برای آینده (مطالعه موردی: شاهنامه فردوسی)". بهمن نامور مطلق. 1387. *اسطوره متن هویت ساز*. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. 189-209.

✓ شیوه استناد به یک کتاب :

ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه. نام ناشر.
مثال:

پورعزت، علی اصغر. 1387الف. *مختصات حکومت حق مدار، در پرتو نهج البلاغه امام علی "علیه السلام"*. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

پورعزت، علی اصغر. 1387ب. *مبانی دانش اداره دولت و حکومت*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.

در مواردی که کتاب، دو نویسنده یا بیشتر داشته باشد، نام نفر دوم به صورت طبیعی، یعنی نام و نام خانوادگی می آید:
مثال:

در مورد ریچارد دلبلیو اسکات و جرال د اف. دیویس:

Scott, W. Richard & Gerald F. Davis. 2007. **Organization and organizing; Rational, Natural and Open system Perspectives**. Pearson Education International.

این ترتیب، کاملاً منطقی است؛ زیرا جابجایی نام و نام خانوادگی نفر اول، فقط به لحاظ سهولت جستجوی الفبایی نام خانوادگی وی در انتهای اثر، انجام می پذیرد؛ با این ملاحظه که در انتهای اثر، منابع و مأخذ به صورت الفبایی، بر حسب نام خانوادگی نفر اول، مرتب می‌شوند.

در مواردی که به ویراسته‌های متعدد یک کتاب در سال‌های گوناگون ارجاع شده باشد، در پایان اثر، همه ویراسته‌های مورد استناد، به ترتیب سال انتشار، ذکر می‌شوند. البته پس از نام کتاب، معمولاً شماره ویرایش نیز ذکر می‌گردد:

مثال:

Second edition و Third edition در:

- a) Hughes, Owen E. 1998. **Public management & administration: An Introduction**. Second edition. McMillan Press LTD.
- b) Hughes, Owen E. 2003. **Public management & administration: An Introduction**. Third edition. Palgrave.

قلی پور، آرین. 1380. **جامعه‌شناسی سازمان‌ها؛ رویکرد جامعه‌شناسی به سازمان و مدیریت**، ویرایش اول، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.

قلی پور، آرین. 1388. **جامعه‌شناسی سازمان‌ها؛ رویکرد جامعه‌شناسی به سازمان و مدیریت**، ویرایش دوم با اضافات. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.

✓ شیوه استناد به یک کتاب ترجمه شده یا ترجمه و تالیف:

ساختار:

نام خانوادگی، نام. سال انتشار. **نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه**. نام مترجم. نام ناشر.

مثال:

رشر، نیکولاس. 1381. **منطق سنیوی به روایت نیکولاس رشر**. ترجمه و تالیف لطف الله نبوی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص این بخش، می‌توانید به کتاب **درآمدی بر روش پژوهش علمی (فراگرد تدوین رساله پژوهشی و دفاع از آن)**، نوشته علی اصغر پور عزت که به صورت برخط (در شبکه جهانی یا اینترنت موجود است) مراجعه کنید.

تقدیر و تشکر

در تدوین این طرح درس، از تجارب و آثار استادان و همکاران زیادی استفاده شده است که امکان ذکر نام همه آن‌ها نیست. از آن میان، به ویژه از خانم‌ها و آقایان دکتر سید مهدی الوانی، دکتر ابوالحسن فقیهی، مرحوم دکتر عباس صدقی، دکتر حسن دانانی فرد، دکتر سید حامد وارث، دکتر اسفندیار فرچوند، علیرضا اسدزاده، مصطفی محمودی، فاطمه ابراهیم گل، محمدحسن فقیهی، مازیار نیلچی، حیدر نجفی، سیاوش رفیعی، پریا مومن‌زاده، امین جلال‌منش، دکتر مریم‌سادات هاشمی‌نسب تشکر می‌شود.

«دانش‌پژوهان عزیز، این طرح درس را با این انگیزه و امید تدوین کرده‌ام که با توکل بر حضرت حق، پس از طی این دوره، به تعداد شما بر خط مشی پژوهان و تحلیل‌گران زبده خط مشی‌گذاری در کشور افزوده شود.»

علی‌اصغر پور عزت

پانیز 1400

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران